

DISCRIMINATIE OP DE HUISVESTINGSMARKT

Waarover gaat het?
Hoe reageren we erop?

DISCRIMINATIE OP DE HUISVESTINGSMARKT

Waarover gaat het?
Hoe reageren we erop?

maart 2019

BRUSSEL HUISVESTING

GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	7
EEN BROCHURE: WAAROM? VOOR WIE?	9
DISCRIMINATIE: WAAROVER GAAT HET?	11
1. DE VERSCHILLENDE VORMEN VAN DISCRIMINATIE	12
2. OPDRACHT TOT DISCRIMINEREN: EEN VERBODEN PRAKTIJK	15
3. WELKE INFORMATIE IS GEOORLOOFD VOOR DE SELECTIE?	16
4. HET ONDERZOEK NAAR DE SOLVABILITEIT VAN DE KANDIDAAT-HUURDER	17
5. DISCRIMINATIE BEWIJZEN	19
6. DE OPGELEGDE SANCTIES	20
ENKELE TIPS VOOR EIGENAARS	23
ENKELE TIPS VOOR HUURDERS	27
ENKELE TIPS VOOR VASTGOEDMAKELAARS	29
OVER UNIA	31
OVER HET INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN	33
NUTTIGE ADRESSEN EN WEBSITES	35
1. OP NATIONAAL NIVEAU	35
2. IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	36
VERENIGINGEN EN INSTELLINGEN DIE HUISVESTINGSHULP AANBIEDEN	36
SVK'S EN OPENBARE HUISVESTING	37

VOORWOORD

Huisvesting is beslist één van de meest elementaire behoeften om een menswaardig leven te leiden. Artikel 23 van de Belgische grondwet erkent en bevestigt dit: “[Ieder heeft] het recht op een behoorlijke huisvesting”.

En toch is de toegang tot huisvesting voor iedereen niet altijd een realiteit... Bepaalde personen vinden maar moeilijk een betaalbare en behoorlijke woning, door hun etnische origine, geslacht, handicap, ... Die personen zijn het slachtoffer van discriminatie.

In Brussel zijn goedkope woningen zeer gegeerd. De vraag naar huisvesting overstijgt ruimschoots het bestaande aanbod. Deze verhouding tussen het aanbod en de vraag leidt onvermijdelijk tot meer concurrentie tussen kandidaat-huurders, wat discriminerende praktijken met zich mee kan brengen. De Diversiteitsbarometer Huisvesting, die Unia in 2014 heeft verwezenlijkt, alsook de twee testgolven die het Gewest respectievelijk in 2017 en 2018 heeft uitgevoerd bij vastgoedmakelaars actief op het Brusselse grondgebied, bevestigen overigens het bestaan van deze discriminerende praktijken.

In die context moet een gelijke toegang tot huisvesting een prioriteit zijn voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het is om deze reden dat deze brochure werd opgesteld. Iedereen moet geïnformeerd en gesensibiliseerd worden en de nodige tools krijgen om discriminatie bij de toegang tot huisvesting fel te bestrijden.

Je vindt er antwoorden op je vragen: Wat is huisvestingsdiscriminatie? Hoe kunnen we discriminatie bewijzen? Hoe onderzoeken we de solvabiliteit van de kandidaat-huurder? Welke geoorloofde informatie mag men eisen van kandidaat-huurders?

Door zich nuttig te informeren kunnen we allemaal dit recht op een behoorlijke woning handhaven en naleven.

Unia

De Staatssecretaris van de
Brusselse Hoofdstedelijke
Regering belast
met Gelijke Kansen

De Minister van de
Brusselse Hoofdstedelijke
Regering belast
met Huisvesting

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

**EEN BROCHURE:
WAAROM? VOOR WIE?**

EEN BROCHURE: WAAROM? VOOR WIE?

In 2014 toonde een studie uitgevoerd door Unia, m.n. de Diversiteitsbarometer Huisvesting, aan dat discriminatie een realiteit blijft in dit domein.

Sindsdien heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest studies besteld om de omvang van dit fenomeen te vatten. Zo bevestigen testen uitgevoerd door de Universiteit Gent en de VUB de vroegere vaststellingen¹.

Het klopt dat voor veel eigenaars het vinden van een huurder ongerustheid en vragen kan opwekken. Sommigen onder hen, geconfronteerd met negatieve ervaringen die ze zelf beleefd hebben of van anderen hebben gehoord, hopen om de risico's verbonden aan de verhuur te beperken door huurders te selecteren op basis van criteria die ze relevant vinden, maar die toch leiden tot discriminatie (discriminerende clausules en vragenlijsten, buitensporige eisen inzake inkomen, enz.).

Een huurder selecteren is op zich niet discriminerend. Op grond van de contractuele vrijheid staat het de eigenaar vrij objectieve voorwaarden vast te leggen voor de verhuur of verkoop van zijn/haar goed. Een persoon kan dus opzij geschoven worden om geoorloofde redenen.

Toch moet elke verhuurder de wet naleven; in het bijzonder de bepalingen die beogen discriminaties te bestrijden en die verbieden te discrimineren op basis van een reeks zogenaamde 'beschermd' criteria (zoals origine, handicap, leeftijd, geslacht, enz.).

In 2017 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, naar aanleiding van de regionalisering van de huurovereenkomsten, een nieuwe ordonnantie aangenomen over de huurovereenkomst voor woningen². Deze wetgeving, die voortaan integraal deel uitmaakt van de Brusselse Huisvestingscode, heeft onder andere het discours versterkt dat pleit voor meer gelijke behandeling bij de toegang tot huisvesting. Deze brochure houdt dan ook rekening met de meest recente wettelijke vooruitgang in verband met dit thema.

Deze brochure wil een breed publiek bereiken en richt zich zowel tot de eigenaars als tot de (kandidaat-)huurders en professionals uit de sector (vastgoedmakelaars, maatschappelijk werkers, ...).

Ze heeft een dubbel doel:

- juridische toelichting verschaffen door de wetgeving uit te leggen;
- een reeks tips geven om discriminatie te vermijden of discriminerende reflexen te onderdrukken.

1 P.-P. Verhaeghe et al., DISCRIMIBRUX: Discriminatie door vastgoedmakelaars op de private huurwoningmarkt van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, UGent, 2017.
2 Ordonnantie van 27 juli 2017 houdende de regionalisering van de woninghuurovereenkomst, BS 30 oktober 2017, p. 96582.

**DISCRIMINATIE:
WAAROVER GAAT HET?**

DISCRIMINATIE: WAAROVER GAAT HET?

We spreken over discriminatie als een persoon benadeeld wordt ten opzichte van een ander persoon op basis van één of meerdere beschermde criteria, in een vergelijkbare situatie, zonder relevante verantwoording.

De Brusselse Huisvestingscode verbiedt discriminatie gebaseerd op een limitatieve lijst met zogenaamde “beschermde” criteria.

De beschermde criteria zijn : de nationaliteit, het zogenaamd ras, de (huids)kleur, de afkomst, de nationale of etnische afstamming, de gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische eigenschap, de burgerlijke staat, de geboorte, het vermogen, de sociale afkomst, de sociale situatie, de leeftijd, de seksuele geaardheid, het geloof of de levensbeschouwing, de politieke overtuiging, de syndicale overtuiging, het geslacht, de taal.

Volgens de Brusselse Huisvestingscode worden de criteria ‘zwangerschap’, ‘bevalling’, ‘moederschap’ alsook ‘geslachtsverandering’ gelijkgesteld met het beschermd criterium ‘geslacht’.

Op het vlak van huisvesting wordt het vaakst gediscrimineerd op basis van de volgende criteria: huidskleur, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, vermogen (financiële middelen), handicap, geloof, taal en leeftijd.

Het verbod om te discrimineren is van toepassing op alle fases van het verkoop- of verhuurproces. Bijvoorbeeld:

- Vermeldingen als “contract van onbepaalde duur vereist”, “geen OCMW-steuntrekkers” in een advertentie worden als discriminerend beschouwd.
- Bij de contactname tussen de kandidaat-huurder en de eigenaar is het verboden de prijs te doen variëren op grond van het profiel van de kandidaat. In dit opzicht verplicht de Brusselse Huisvestingscode de eigenaar om de huurprijs alsook een raming van de gemeenschappelijke lasten te vermelden in alle communicatie³ (affiches, advertenties, enz.). Overtredingen van deze verplichting kunnen op gemeentelijk niveau bestraft worden met een administratieve boete van 50 tot 200 euro.
- Als een persoon zich aanmeldt om een appartement te bezoeken, mag dit niet geannuleerd worden omdat men merkt dat de persoon een hoofddoek draagt, blind is of zwanger is...

3 Art. 217 van de Brusselse Huisvestingscode.

- In de loop van de huurovereenkomst een zogenaamde “redelijke” aanpassing weigeren voor een huurder met een handicap is een discriminatie. Een dergelijke aanpassing zou bijvoorbeeld de toestemming kunnen zijn voor een persoon met beperkte mobiliteit om een elektrische scooter te stallen in de gemeenschappelijke ruimte van een gebouw.
- Na het sluiten van het contract dit verbreken omdat men merkt dat het huurderskoppel homoseksueel is of omdat de huurder transgender is, wordt beschouwd als discriminerend.

1. DE VERSCHILLENDE VORMEN VAN DISCRIMINATIE

■ DIRECTE EN INDIRECTE DISCRIMINATIE

De antidiscriminatiewetgeving onderscheidt directe en indirecte discriminatie.

- **Directe discriminatie** is een verschillende behandeling op basis van één van de beschermde criteria van de Brusselse Huisvestingscode en die noch objectief, noch redelijkerwijs te verantwoorden is.

Een eigenaar begaat directe discriminatie als hij ervan afziet zijn woning te verhuren aan een persoon omdat die van buitenlandse origine is.

- **Indirecte discriminatie** is het resultaat van het nemen van maatregelen die neutraal lijken maar als gevolg kunnen hebben dat ze personen benadelen die onder een beschermd criterium vallen. We spreken dan van indirecte discriminatie als die maatregelen niet verantwoord kunnen worden.

Door de aanwezigheid van een dier in een appartement te weigeren, kan de eigenaar in bepaalde gevallen onrechtstreeks slechtzienden discrimineren die een blindengeleidehond hebben.

In bepaalde situaties is het toegestaan een verschillende behandeling op basis van beschermde criteria te verantwoorden.

Een voorbeeld: een persoon met beperkte mobiliteit een woning weigeren op de derde verdieping van een eengezinshuis is geen discriminatie.

Nog een voorbeeld: in het kader van gemeenschappelijk huren geeft de persoon die voorstelt zijn woning te delen de voorkeur aan een medehuurder van een specifiek geslacht.

De verantwoording die naar voren wordt gebracht moet op objectieve elementen stoen en in verhouding blijven. Vooroordelen of vroegere slechte ervaringen mogen niet leiden tot een veralgemeende uitsluiting van bepaalde profielen, zelfs als de verhuurder een geoorloofd doel nastreeft.

Een verhuurder verhuurde enkel aan personen van Belgische nationaliteit, uit angst dat een buitenlander opnieuw in het buitenland zou gaan wonen en niet langer vervolgd zou kunnen worden voor wanbetaling. Een rechter heeft geoordeeld dat deze uitsluiting buiten proportie was, ondanks het geoorloofde doel dat werd nagestreefd.

Een verhuurder weigerde een studio in een residentie te verhuren omdat de kandidaat-huurder een man was en dit niet gepast was aangezien alle andere bewoners vrouwen waren. Een rechter heeft geoordeeld dat deze reden discriminerend was.

Er is geen enkele verantwoording toegestaan voor een verschillende behandeling gebaseerd op de criteria met betrekking tot etnische afstamming, zogenoemd ras, huidskleur en afkomst. Door te weigeren zijn woning te verhuren aan een persoon wegens één van die criteria begaat de verhuurder directe discriminatie, wat in geen geval te verantwoorden valt.

Personen van een bepaalde afstamming (Aziatisch, Afrikaans, ...) rechtstreeks opzij schuiven voor verhuur is discriminatie. Het feit dat de verhuurder in het verleden negatieve ervaringen heeft gehad, kan deze weigering tot verhuren niet verantwoorden.

Tot slot merken we op dat de discriminatie niet noodzakelijk opzettelijk moet zijn om vastgesteld te kunnen worden. Ongeacht of het de bedoeling was om te discrimineren, moet er een eind worden gesteld aan de discriminatie en moet ze worden stopgezet van zodra ze wordt vastgesteld.

■ DE WEIGERING VAN EEN REDELIJKE AANPASSING VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP

Een redelijke aanpassing is een concrete maatregel die genomen wordt in bepaalde situaties om de belemmering(en) weg te werken die een persoon met een handicap verhindert (verhinderen) deel te nemen aan een werk, toegang te krijgen tot een woning of activiteit, of een dienst te genieten.

Een redelijke aanpassing voor een persoon met een handicap weigeren, kan een discriminatie vormen.

Weigeren om een toegangshelling te plaatsen aan de ingang van een gebouw, hoewel de kosten gecompenseerd kunnen worden door een financiële tegemoetkoming van de overheid, kan een discriminatie vormen.

Het redelijke karakter van de aanpassing wordt onder meer beoordeeld op basis van de omvang van de eventuele uit te voeren werken en de financiële last die eruit voortvloeit voor de eigenaar. Er moet hierbij ook rekening gehouden worden met de bestaande normen inzake brandveiligheid of stedenbouw.

De evaluatie moet tevens rekening houden met het feit dat de financiële last verlicht kan worden via subsidies. Unia en de instellingen bevoegd voor toegankelijkheid kunnen worden geraadpleegd en kunnen eventueel begeleiding bieden bij de te ondernemen stappen. Er bestaan maatregelen die het mogelijk maken de aanpassingen te financieren. Zo biedt de Service PHARE informatie, advies en financiële tegemoetkomingen aan personen met een handicap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie 'Nuttige adressen').

Er dient te worden opgemerkt dat de aanpassing van de gemeenschappelijke ruimte van een gebouw de toestemming vereist van de algemene vergadering van de mede-eigenaars. Een weigering van deze algemene vergadering van mede-eigenaars zou evenwel ook een discriminatie kunnen vormen als de aanpassingsaanvraag redelijk is.

■ OPDRACHT TOT DISCRIMINEREN

Een opdracht tot discrimineren, dat wil zeggen iemand anders vragen te discrimineren, is verboden. De persoon (of de organisatie) die de discriminatie oplegt en diegene die ze uitvoert, kunnen allebei aansprakelijk worden gesteld.

Zie "Opdracht tot discrimineren: een verboden praktijk".

Aan een vastgoedmakelaar vragen ouderen te weigeren kan een discriminatie vormen.

■ INTIMIDATIE

Intimidatie wordt omschreven als ongewenst gedrag dat de waardigheid van de persoon aantast en een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving creëert.

Iemand intimideren op basis van één van de beschermde criteria kan als discriminatie beschouwd worden.

Een eigenaar merkt dat zijn huurder homoseksueel is. Daarom begint hij hem te pesten, uit te schelden. Dit gedrag kan discriminerend blijken.

Eisen dat het huurgeld betaald wordt, zelfs als dit herhaaldelijk geëist wordt, en dat de verplichtingen van de huurder nageleefd worden, is op zich geen pestgedrag.

■ ASSOCIATIEVE DISCRIMINATIE

We spreken over associatieve discriminatie als iemand gediscrimineerd wordt wegens de banden die hij heeft met een persoon met een beschermd criterium.

Niet verhuren aan een huurderskoppel omdat hun kind een mentale handicap heeft, is discriminatie.

■ DE MEERVOUDIGE DISCRIMINATIE

De meervoudige discriminatie doet zich voor als een persoon wordt benadeeld omwille van meerdere beschermende criteria.

Een vrouw van vreemde origine of een gehandicapt persoon die homoseksueel is.

2. OPDRACHT TOT DISCRIMINEREN: EEN VERBODEN PRAKTIJK

Het is verboden aan iemand anders te vragen een specifieke persoon te discrimineren, of een groep die valt onder één van de beschermde criteria die opgenomen zijn in de Brusselse Huisvestingscode. Een dergelijke behandeling noemen we een opdracht tot discrimineren. Ingaan op de vraag om te discrimineren is ook verboden.

In de praktijk komen drie situaties vaak voor:

- een eigenaar beveelt een vastgoedmakelaar om te discrimineren;
- een eigenaar beveelt de vertrekkende huurder om te discrimineren;
- een eigenaar krijgt een bevel van een derde (bijvoorbeeld een bewoner van het gebouw).

■ BEVEL VAN DE EIGENAAR AAN HET VASTGOEDKANTOOR

Discriminatie blijft verboden, ongeacht of de eigenaar het verhuren van een onroerend goed op zich neemt of dit toevertrouwt aan een vastgoedkantoor. Een eigenaar die aan een vastgoedkantoor vraagt om kandidaten te weigeren op basis van een beschermd criterium in de regelgeving, kan dus ook vervolgd worden.

Een rechtbank heeft een eigenaar, die aan een vastgoedkantoor had gevraagd enkel te verhuren aan een "traditioneel" koppel, bevolen niet langer homoseksuelen te discrimineren bij de verhuur van elk vastgoed dat hem toebehoort.

Zonder nadenken gevolg geven aan de eisen van een eigenaar ontlast de vastgoedmakelaar niet van zijn verantwoordelijkheid. Bovendien heeft hij een specifieke verantwoordelijkheid als verhuurprofessional, die onderworpen is aan een deontologische code.

Een rechtbank heeft een vastgoedmakelaar veroordeeld die een verzoek voor het bezichtigen van een woning weigerde omdat de eigenaar niet wilde verhuren aan “zwarte” mensen. De rechter heeft er onder meer rekening mee gehouden dat het ging om een professional uit de vastgoedsector, die moest weten dat zijn gedrag strafbaar was.

■ BEVEL VAN DE EIGENAAR AAN DE VERTREKKENDE HUURDER

Een huurder die de woning, die hij betreft, wil verlaten vooraleer de huurovereenkomst verstrijkt, kan door de eigenaar opgedragen worden een nieuwe huurder te selecteren. Als de eigenaar hem discriminerende criteria oplegt, bijvoorbeeld om -30-jarigen opzij te schuiven, kan hij aansprakelijk gesteld worden.

■ BEVEL VAN EEN DERDE AAN DE EIGENAAR

Het gebeurt soms dat een derde druk uitoefent op de eigenaar om discriminerende criteria te hanteren bij het kiezen van een huurder (bijvoorbeeld niet verhuren aan iemand van buitenlandse origine). Het kan gaan om een mede-eigenaar, een buur of een andere huurder. Door dit bevel op te volgen stelt de eigenaar zich bloot aan dezelfde risico's op vervolging en sancties als de aanvrager, hoewel de bedoeling om te discrimineren niet van hem komt.

Een rechtbank heeft een vastgoedmakelaar veroordeeld die weigerde te verhuren aan een persoon van buitenlandse origine, omdat “de burens geen vreemdelingen in het gebouw wilden”.

■ DIALOOG BEVOORRECHTEN

Wie een opdracht krijgt te discrimineren, vindt het niet altijd gemakkelijk daarop te reageren, er geen gevolg aan te geven of ertegen te protesteren omwille van de gevolgen die het zou kunnen hebben. Een vastgoedmakelaar kan bijvoorbeeld vrezen een klant te verliezen. Een huurder die vertrekt, kan bang zijn een opzegvergoeding te moeten betalen, en de eigenaar kan bang zijn voor toekomstige conflicten tussen huurders.

Als je geconfronteerd wordt met een dergelijke opdracht, geef dan de voorkeur aan dialoog, door een beroep te doen op Unia of een andere gespecialiseerde instelling die begeleiding of advies aanbiedt.

De bewoner van een appartement kant zich tegen de aanwezigheid van een “zwarte” in het gebouw. Als gevolg van deze reactie annuleert de eigenaar zijn toestemming voor de verhuur. Na overleg is Unia erin geslaagd de situatie te regelen en werd de huurovereenkomst gesloten.

3. WELKE INFORMATIE IS GEORLOOFD VOOR DE SELECTIE?

Om een huurder te kiezen, wil de verhuurder (of eigenaar) uiteraard beschikken over een zeker aantal correcte en betrouwbare inlichtingen over die persoon. Daarom bezorgen almaar meer verhuurders en vastgoedkantoren de kandidaten een formulier met een reeks vragen die ze moeten beantwoorden en waar ze vaak bewijzen van inkomen, tewerkstelling en dergelijke moeten aan toevoegen.

De geoorlooftheid van die formulieren wordt vaak in vraag gesteld door kandidaat-huurders, die voorwaarden aanklagen dewelke zij buitensporig vinden en waarvan zij menen dat deze hun privacy schenden.

De Brusselse Huisvestingscode vermeldt voortaan dat een verhuurder zijn huurder vrij en zonder discriminatie kiest. Deze code verduidelijkt ook welke gegevens de verhuurder kan eisen van de huurder, voorafgaand aan of ten laatste bij de sluiting van de huurovereenkomst, om deze keuze met kennis van zaken te kunnen maken.

Dit zijn de inlichtingen die geëist mogen worden:

- 1° de naam en voornaam van de kandidaat-huurder(s);
- 2° een manier om de kandidaat-huurder te contacteren: dat kan een telefoonnummer zijn, een e-mailadres, een postadres of andere;
- 3° elk document waarmee de identiteit van de huurder en zijn bevoegdheid om overeenkomsten te sluiten kan worden aangetoond (een huurovereenkomst mag enkel gesloten worden door een volwassene - of een ontvoogde minderjarige);
- 4° het aantal personen waaruit het huishouden bestaat;
- 5° het bedrag aan financiële middelen waarover de huurder beschikt of een raming ervan.

De Brusselse Huisvestingscode verduidelijkt daarenboven dat de verhuurder noch de oorsprong noch de aard van de middelen in aanmerking mag nemen om een woning te weigeren (zie hierover het punt gewijd aan het onderzoek naar de solvabiliteit van de kandidaat-huurder).

De verhuurder mag geen andere informatie vragen.

Een verhuurder mag geen bewijs van goed zedelijk gedrag eisen. Een inkomensbewijs voor de afgelopen twaalf maanden eisen, is buitensporig.

4. HET ONDERZOEK NAAR DE SOLVABILITEIT VAN DE KANDIDAAT-HUURDER

Het onderzoek naar de solvabiliteit van een kandidaat-huurder bestaat erin na te gaan of zijn inkomen volstaat om maandelijks de gevraagde huurprijs te kunnen betalen.

Het is geoorloofd dat een eigenaar er bijzonder goed op let dat een huurder zijn huur regelmatig kan betalen. Dit is overigens het criterium dat het vaakst de doorslag geeft bij de selectie van de huurder.

Toch laat de Brusselse Huisvestingscode niet alle praktijken toe: hij bepaalt dat de verhuurder noch de oorsprong noch de aard van de middelen in aanmerking mag nemen om een woning te weigeren.

De Huisvestingscode verbiedt immers discriminatie op basis van het “vermogen” (de financiële middelen) van een persoon. De eigenaar mag rekening houden met de middelen van de kandidaat-huurder, maar op een objectieve en redelijke manier. Het gaat erom concreet de evenredigheid te beoordelen tussen de eisen van de eigenaar en de gevraagde huurprijs, rekening houdend met de werkelijke en globale financiële situatie van de kandidaat-huurder.

- Een eigenaar of een vastgoedkantoor mag nagaan of het **inkomensniveau** van de kandidaat-huurder hem in staat stelt de huur te betalen. Weigeren om een appartement te verhuren aan iemand omdat hij over een objectief gezien te laag inkomen beschikt ten opzicht van de gevraagde huurprijs is geen discriminatie.

Een woning met een huurprijs van 1.000 euro per maand niet verhuren aan iemand die over een loon beschikt van 1.300 euro per maand en die niet over andere middelen beschikt, is niet discriminerend.

Een kandidaat-huurder afwijzen op basis van zijn inkomen om een goed te huren met een huurprijs van 1.200 euro terwijl hij beschikt over een inkomen van 3.000 euro zou daarentegen discriminerend zijn.

- Een eigenaar mag zich evenwel niet baseren op de **aard van het inkomen** (bijvoorbeeld een loon, een uitkering, een financiële reserve, ...) om de solvabiliteit van de kandidaat-huurder te beoordelen.

Hij mag bijvoorbeeld niemand opzij schuiven enkel omdat die persoon zijn inkomen uit een uitkering haalt, zoals een werkloosheids- of invaliditeitsuitkering.

Een rechter heeft geoordeeld dat een advertentie die verduidelijkt dat de kandidaat verplicht een arbeidscontract van onbepaalde duur moet hebben, discriminerend is.

- Bepaalde types inkomsten worden vaak ook opzij geschoven wegens negatieve stereotypes die de ronde doen over de begunstigden ervan.

Een eigenaar komt erachter dat zijn toekomstige huurder ernstige gezondheidsproblemen heeft. Hij beslist de kandidaat af te wijzen omdat hij denkt dat die door de financiële last van zijn ziekte zijn financiële verbintenissen niet zal kunnen nakomen. Dit kan een discriminerende houding zijn.

- Het onderzoek naar iemands solvabiliteit moet **geval per geval gebeuren, zonder vooraf al een categorie personen of inkomens uit te sluiten** ("werklozen", "gehandicapten", "steuntrekkers", ...). Enkel een volledige analyse van de situatie van de kandidaat-huurder biedt een algemeen beeld van de solvabiliteit van een kandidaat. Aan het bedrag van een werkloosheidsuitkering moeten bijvoorbeeld de bedragen toegevoegd worden van de kinderbijslag, van het onderhoudsgeld en van elk ander inkomen dat het huishouden krijgt.

De vergelijking van het huurprijsbedrag met het inkomen van de kandidaat-huurder is de belangrijkste indicator om over de evenredigheid van een weigering te oordelen, maar is daarom niet het enige criterium. De kandidaat kan de verhuurder bijvoorbeeld andere waarborgen bieden om hem te overtuigen van zijn betaalvermogen (waarborg, financiële reserves, ...). De kandidaat kan ook aantonen in een recent verleden gelijkaardige huurprijzen betaald te hebben, of een aanbeveling hebben van zijn voormalige verhuurder. Bepaalde inkomens, zoals uitkeringen voor personen met een handicap, hebben ook het voordeel dat ze voor onbepaalde duur worden toegekend en kunnen in dat opzicht meer stabiliteit bieden dan bijvoorbeeld een inkomen uit werk.

- Om inlichtingen in te winnen over de solvabiliteit van de kandidaat-huurder mag de eigenaar zich niet beperken tot een onderzoek van de loonfiches, omdat zo de andere inkomstenbronnen die de kandidaat zou kunnen genieten automatisch genegeerd worden.
- De eigenaar heeft het recht om inlichtingen in te winnen over de solvabiliteit van de kandidaat-huurder, maar hij mag geen bijkomende of specifieke solvabiliteitsgaranties eisen omdat die persoon onder één van de criteria valt die beschermd worden door de Huisvestingscode.

Aan een OCMW-steuntrekker inkomensbewijzen voor zes maanden vragen en er slechts voor drie maanden vragen aan een loontrekende.

De solvabiliteit en de ernst van een huurder kunnen nooit volledig gegarandeerd worden. Verhuurders die dat wensen, kunnen evenwel dit risico verkleinen door bijvoorbeeld een beroep te doen op de diensten van een sociaal verhuurkantoor (SVK), dat tegen een huurprijs overeengekomen

tussen het SVK en de eigenaar de betaling van de huur en het onderhoud van het goed garandeert aan deze verhuurder. De SVK's hebben als doel woningen van goede kwaliteit met toegankelijke huurprijzen aan te bieden, bij voorrang aan huishoudens met een bescheiden inkomen.

We herinneren eraan dat het geoorloofd is voor een eigenaar om zich ervan te vergewissen dat zijn huurder de woning correct zal onderhouden en daarover inlichtingen mag inwinnen. Hij mag zich daarbij wel niet baseren op vooroordelen of op vroegere slechte ervaringen om bepaalde huurdersprofielen af te wijzen.

Systematisch weigeren om te verhuren aan jonge mensen, bijvoorbeeld, omdat men denkt dat ze meer lawaai maken en de woning kapot maken, is discriminerend.

5. DISCRIMINATIE BEWIJZEN

Het bestaan van discriminatie bewijzen kan moeilijk blijken. Daarom bestaan er specifieke regels om dit bewijs te vergemakkelijken.

Als iemand het eenvoudige vermoeden kan vaststellen dat hij gediscrimineerd werd, gaat de bewijslast over naar de eigenaar. Anders gezegd; het is aan de eigenaar om aan te tonen dat hij niet gediscrimineerd heeft.

Een huurder die vindt dat hij gediscrimineerd werd, moet dus niet het formele bewijs leveren van die discriminatie. Hij moet wel bepaalde elementen kunnen aanvoeren die bij hem het vermoeden wekken dat hij het slachtoffer is van discriminatie. Elementen zoals een getuigenis, een geluidsopname, e-mailuitwisseling, duidelijke tegenstrijdigheden in het verloop van het verhuurproces kunnen bijvoorbeeld worden aangevoerd.

Een "praktijktest" kan ook gebruikt worden om dit vermoeden te melden. Deze test bestaat erin te vergelijken hoe twee aanvragen behandeld worden van personen met een gelijkaardig profiel, met uitzondering van één eigenschap (bijvoorbeeld hun origine).

Een persoon met een naam die buitenlands klinkt, vraagt via e-mail een afspraak aan bij een vastgoedkantoor om een goed te bezoeken. Het kantoor antwoordt hem via e-mail dat het goed al verhuurd is. Eén van zijn vrienden, met een naam die Belgisch klinkt, contacteert hetzelfde kantoor een uur later en krijgt een afspraak om het goed te bezoeken.

Unia biedt op haar website zeer praktische tips aan voor huurders om bewijselementen in te zamelen, onder meer via een praktijktest (www.unia.be, rubriek "Huisvesting").

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft overigens onlangs de mogelijkheid ingevoerd om discriminatietesten uit te voeren om discriminerende

praktijken op te sporen. Wie mag die testen uitvoeren? Het slachtoffer, elke persoon die handelt op vraag van het slachtoffer om de test te voltooien, Unia, elke instelling en vereniging die als maatschappelijk oogmerk discriminatiebestrijding heeft, alsook de inspectiedienst van Brussel Huisvesting.⁴ Om operationeel te zijn, vergt de ordonnantie nu nog een uitvoeringsbesluit, dat de inwerkingtredingsdatum zal vaststellen voor het nieuwe dispositief.

6. DE OPGELEGDE SANCTIES

Een rechter kan de redenen controleren die een eigenaar ertoe hebben gebracht een kandidaat-huurder opzij te schuiven, om zich ervan te vergewissen dat de eigenaar niet gediscrimineerd heeft in de zin van de wet. Het komt hem onder meer toe om in fine te oordelen of een verschillende behandeling verantwoord is.

Een eigenaar die schuldig wordt bevonden aan discriminatie kan burgerlijk aansprakelijk worden gesteld en verplicht worden een forfaitaire schadevergoeding te betalen van 650 euro of 1.300 euro, naargelang het geval. Hij kan ertoe gedwongen worden zijn discriminerende gedrag stop te zetten, zo nodig op straffe van dwangsommen (financiële sancties).

Daarenboven kan de Huisvestingsinspectie van Brussel Huisvesting, als haar discriminatietest uitwijst dat een verhuurder of vastgoedmakelaar discrimineert, na een hoorzitting beslissen om hem een administratieve sanctie van 150 tot 6.200 euro op te leggen.

Als Unia een dossier krijgt waar voldoende en geloofwaardige elementen getuigen van mogelijke discriminatie, dan start ze eerst een bemiddelingsfase op tussen de betrokken personen om een oplossing in der minne te vinden. Slechts als er geen andere oplossing gevonden wordt, zal ze een gerechtelijke procedure overwegen.

⁴ Ordonnantie van 21 december 2018 tot wijziging van de Brusselse Huisvestingscode teneinde de strijd tegen discriminatie bij de toegang tot huisvesting te versterken, BS 31 januari 2019, p. 10391.

ENKELE TIPS VOOR EIGENAARS

ENKELE TIPS VOOR EIGENAARS

- Win informatie in over de wettigheid van bepaalde praktijken, bepaalde selectiecriteria en het eisen van bepaalde documenten bij de selectie van een huurder. Unia, alsook elke andere gespecialiseerde instelling, kan gratis en vertrouwelijk gecontacteerd worden.
- Als er twijfels zijn over de wettigheid van gevraagde inlichtingen, win dan informatie in bij de Gegevensbeschermingsautoriteit (zie “Nuttige adressen”).
- Formuleer bij het opstellen van de advertentie de huurvoorwaarden op een eenvoudige en duidelijke wijze, zonder discriminerende vermeldingen, en zonder te vergeten het bedrag van de huurprijs en de gemeenschappelijke lasten te verduidelijken.
- Hanteer objectieve selectiecriteria: vermogen om de huur te betalen, oppervlakte van het goed, de ruimtelijke indeling, ...
- Beoordeel de solvabiliteit van een kandidaat-huurder door je onder meer te baseren op het bedrag van zijn inkomen in zijn geheel ten opzichte van de gevraagde huurprijs (met inbegrip van bijvoorbeeld kinderbijslag, onderhoudsgeld, ...), maar ook op de andere garanties die de kandidaat biedt (betalingsbewijs van vorige huurprijzen, financiële reserves, ...). Neem alle types inkomensten in aanmerking (interimcontract, sociale uitkeringen of uitkeringen voor personen met een handicap, pensioen, ...). Analyseer elke kandidatuur geval per geval en vermijd daarbij te veralgemenen op basis van vroegere slechte ervaringen met bepaalde huurders.
- Stel een plaatsbeschrijving bij intrede op. Deze formaliteit zet de verhuurder er enerzijds toe aan een appartement te leveren dat conform de wet is, en motiveert anderzijds de huurder om de woning in goede staat te behouden.
- Vermeld in de huurovereenkomst dat het goed slechts een zeker aantal personen kan herbergen gelet op de oppervlakte ervan. De oppervlaktecriteria staan vermeld in de verschillende geldende gewestelijke reglementeringen.
- Voorzie in de huurovereenkomst dat de verhuurder jaarlijks een bezoek zal brengen aan de woning, na een verwittiging vooraf. Tijdens dit bezoek kan nagegaan worden of de woning correct onderhouden wordt en kunnen bepaalde problemen tussen partijen aangekaart worden.

- Vermeld in de overeenkomst dat de huurder een doorlopende bankopdracht dient op te stellen voor de betaling van de huur.
- Doe een beroep op instellingen die het goed zullen verhuren, zoals de Sociale Verhuurkantoren (SVK's). De SVK's hebben als doel woningen van goede kwaliteit met toegankelijke huurprijzen aan te bieden, bij voorrang aan bevolkingsgroepen met een bescheiden inkomen. Ze fungeren als tussenpersoon tussen de eigenaar-verhuurder en de huurder door de woning in beheer te nemen. De eigenaar geniet zo van een aantal garanties en diensten: de huur wordt altijd betaald aan de eigenaar, ongeacht of de huurder zijn huur al dan niet heeft betaald, of de woning nu bewoond is of niet; het SVK dekt de huurschade tijdens en aan het eind van de overeenkomst, enz.
- Als er bepaalde aanpassingen aan de woning worden aangevraagd door een huurder met een handicap, kan Unia of elke gespecialiseerde instelling (zie "Nuttige adressen") de eigenaar helpen op deze vraag in te gaan en het redelijke karakter ervan te beoordelen.
- Geef voorrang aan overleg bij een conflict met een huurder. Bepaalde verenigingen, gemeenten of OCMW's bieden gratis begeleiding of bemiddeling aan.
- Neem contact op met Unia, dat zich achter eigenaars kan scharen en voor hen kan tussenkomen als ze problemen ondervinden met burens die vijandig reageren op de aanwezigheid van bijvoorbeeld huurders van buitenlandse origine, huurders met een handicap of met een homoseksuele geaardheid.

ENKELE TIPS VOOR HUURDERS

ENKELE TIPS VOOR HUURDERS

- Dien een duidelijke en volledige kandidatuur in.
- Bied zoveel mogelijk garanties aan de eigenaars over de betaling van de huurprijs en het onderhoud van het goed: inkomensbewijzen (ongeacht de bron) en/of financiële reserves, betalingsbewijs van voorgaande huurprijzen, aanbeveling van een voormalige verhuurder, borg van een derde, ...
- Ga na of de informatie gevraagd door de verhuurder wettig is. Raadpleeg bij twijfel Unia of de Gegevensbeschermingsautoriteit.
- Vraag hulp aan een vereniging voor begeleiding bij de zoektocht naar een woning.
- Neem een getuige mee (liefst geen naaste van wie de objectiviteit in twijfel kan worden getrokken) bij het bezoek aan de woning.
- Zamel bewijselementen in bij een vermoeden van discriminatie. Daartoe biedt Unia op haar website praktische tips aan voor huurders. Unia kan ook altijd geraadpleegd worden.
- Als er een vermoeden bestaat van discriminatie, meld dit dan aan Unia (www.unia.be). Als er een vastgoedmakelaar betrokken is bij het verhuurproces, kan er ook klacht ingediend worden bij het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars (BIV) (www.biv.be).
- Een huurder met een handicap die nood heeft aan bepaalde aanpassingen in zijn woning kan advies en begeleiding krijgen van Unia of een gespecialiseerde instelling (zie "Nuttige adressen").
- Geef voorrang aan dialoog en blij hoffelijk in alle omstandigheden. Bepaalde verenigingen, gemeenten of OCMW's bieden gratis begeleiding of bemiddeling aan.
- Neem contact op met Unia dat zich achter huurders kan scharen en voor hen kan tussenkomen als ze problemen ondervinden met burens die vijandig reageren op de aanwezigheid van bijvoorbeeld buitenlandse, gehandicapte of homoseksuele huurders. Unia kan kandidaat-huurders ook begeleiden bij een bemiddelingsproces.

**ENKELE TIPS VOOR
VASTGOEDMAKELAARS**

ENKELE TIPS VOOR VASTGOEDMAKELAARS

- Objectiveer de selectiecriteria en laat criteria terzijde die irrelevant zijn ten opzichte van de legitieme bezorgdheden van de klant om hem in staat te stellen de beste kandidaat te vinden zonder te discrimineren.
- Bepaal samen met de klant de objectieve voorwaarden die opgenomen moeten worden in de overeenkomst, bijvoorbeeld het aantal bewoners, de nabuurschapsregels of het huishoudelijk reglement.
- Neem een non-discriminatieclausule op in het makelaars- of mandaatcontract. Een modelclausule is beschikbaar op de website van het BIV (www.biv.be) in de rubriek “Documenten, modellen en formulieren”.
- Omschrijf de verhuur- of verkoopvoorwaarden neutraal en duidelijk in het kader van een transparante procedure.
- Vermeld de huurprijs en de gemeenschappelijke lasten in alle openbare advertenties.
- Leg een rechtstreekse, objectieve en evenredige link tussen het bedrag van de huurprijs en het geheel van financiële middelen van de kandidaat, en dit ongeacht de oorsprong van deze middelen.
- Licht de klant in zowel over het begrip ‘redelijke aanpassing’ voor kandidaten met een handicap als over de overheidssteun die bestaat om de verwezenlijking van dit soort aanpassingen te ondersteunen.
- Licht de kandidaat in over de verhuur- of verkoopvoorwaarden die de klant heeft gevraagd.
- Neem gedurende de ganse selectiefase (formulier, gesprek, gegevensverwerking, voorlegging aan de klant) geen gegevens in aanmerking die geen rechtstreeks verband hebben met de contractuele verplichtingen van de kandidaat.
- Bezorg alle ingediende kandidaturen aan de verhuurder, zelfs als je vermoedt dat bepaalde ervan geweigerd zullen worden.
- Doe een beroep op bemiddelingsinstellingen, aangezien sommige daarvan kunnen tussenkomen vóór en na een klacht.

OVER UNIA

OVER UNIA

Unia is een interfederale en onafhankelijke overheidsdienst, ervaren inzake het gelijkekansen- en non-discriminatiebeleid. De opdracht van Unia, gebaseerd op de mensenrechten, bestaat erin gelijke kansen en rechten voor alle burgers te bevorderen en discriminatie te bestrijden. Unia oefent deze opdracht uit met het oog op collectieve ontwikkeling en zin voor dialoog, samenwerking en respect.

■ DIENSTEN

- Alle juridische informatie verschaffen die verband houdt met de wetten, decreten en ordonnanties die discriminatie bestrijden.
- Advies geven over een praktijk die discriminerend zou kunnen zijn.
- Tips geven, rekening houdend met de eisen en bezorgdheden van elke partij, met naleving van de wetgeving.
- Individuele meldingen van discriminatie behandelen.

■ CONTACT

- Via de groene lijn 0800/12 800 of de algemene lijn 02/212 30 00, van 9 tot 17 uur.
- Via e-mail: info@unia.be.
- Via het formulier om discriminatie te melden op de website: www.unia.be.

**OVER HET INSTITUUT
VOOR DE GELIJKHEID VAN
VROUWEN EN MANNEN**

OVER HET INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen heeft als opdracht gelijke kansen voor vrouwen en mannen te garanderen en te bevorderen, en elke vorm van discriminatie of ongelijkheid op basis van het geslacht te bestrijden.

■ DIENSTEN

- Alle juridische informatie verschaffen die verband houdt met de wetten, decreten en ordonnanties die gender gerelateerde discriminatie bestrijden.
- Advies geven over een praktijk die discriminerend zou kunnen zijn.
- Tips geven, rekening houdend met de eisen en bezorgdheden van elke partij, met naleving van de wetgeving.
- Individuele meldingen van discriminatie behandelen.

■ CONTACT

- Via het gratis nummer 0800/12 800 (kies 1 in het menu).
- Via het e-mailadres gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be.
- Via de website <https://igvm-iefh.belgium.be>.

**NUTTIGE ADRESSEN
EN WEBSITES**

NUTTIGE ADRESSEN EN WEBSITES

1. OP NATIONAAL NIVEAU

UNIA

Instelling belast met discriminatiebestrijding (behalve gender gerelateerde discriminatie).

Koningsstraat 138
1000 Brussel

☎ 02/212 30 00

✉ epost@unia.be

🌐 www.unia.be

INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Instelling bevoegd voor gender gerelateerde discriminatie.

Ernest Blérotstraat 1
1070 Brussel

☎ 02/233 40 32

✉ gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be

🌐 www.igvm-iefh.belgium.be

BEROEPSINSTITUUT VAN VASTGOEDMAKELAARS (BIV)

Publiekrechtelijke instelling die hoofdzakelijk belast is met de toegang tot het beroep van vastgoedmakelaar en de tuchtcontrole van dit beroep.

Luxemburgstraat 16 B
1000 Brussel

☎ 02/505 38 50

✉ info@biv.be

🌐 www.biv.be

HET NATIONAAL EIGENAARS- EN MEDE-EIGENAARSSYNDICAAT (NEMS)

Neutrale vereniging die de belangen van privé-eigenaars verdedigt.

Keizerslaan 24
1000 Brussel

☎ 02/512 62 87 - 02/512 31 96

✉ info@snp-c-nems.be

🌐 www.snpc-nems.be

VZW VERENIGDE EIGENAARS - PROPRIÉTAIRES RÉUNIS (VE-PR)

Vereniging die eigenaars inlicht over hun rechten en plichten, en contacten onderhoudt met de pers en de politieke wereld.

Violetstraat 43
1000 Brussel

☎ 02/880 60 24

✉ info@ve-pr.be

🌐 www.ve-pr.be

GEGEVENSBESCHERMINGS-AUTORITEIT

Instelling die erop toeziet dat persoonsgegevens zorgvuldig gebruikt en beveiligd worden.

Drukpersstraat 35
1000 Brussel

☎ 02/274 48 00

✉ contact@apd-gba.be

🌐 www.gegevensbeschermingsautoriteit.be

2. IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

■ VERENIGINGEN EN INSTELLINGEN DIE HUISVESTINGSHULP AANBIEDEN

BRUSSELSE BOND VOOR HET RECHT OP WONEN (BBROW)

Tweetalige groepering van een vijftigtal verenigingen die, elk op hun domein, het recht op huisvesting verdedigen en ijveren voor betaalbare toegang tot behoorlijke huisvesting.

Henegouwenkaai 29

1080 Sint-Jans-Molenbeek

☎ 02/502 84 63

✉ info@rfdh.be

🌐 www.rbdh-bbrow.be

ATELIERS DES DROITS SOCIAUX (WORKSHOPS SOCIALE RECHTEN)

Gratis juridische consultaties, telefonisch of ter plaatse.

Rodepoort 4

1000 Brussel

☎ 02/512 02 90

✉ secretariat@ateliersdesdroitssociaux.be

🌐 www.atelierdroitssociaux.be

HUURDERSBOND

Informeert en helpt iedereen op het vlak van huisvesting: verhuur, huurovereenkomst, plaatsbeschrijving, verkoop, mogelijke premies en toelagen.

Albert I-square 32

1070 Anderlecht

☎ 02/522 98 69

✉ syndicatdeslocataires@gmail.com

🌐 <https://syndicatdeslocataires.wordpress.com>

WONEN IN BRUSSEL

Informatiedienst met betrekking tot huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, om te huren of te kopen, premies of financiële steun te genieten.

☎ 0800/20 400

Contactformulier op de website.

🌐 www.woneninbrussel.be

OFFICE NATIONAL DES LOCATAIRES (NATIONALE HUURDERSDIENST)

Vertegenwoordigt huurders, staat hen bij en licht hen in over hun rechten.

Brand Whitlocklaan 92/1

1200 Sint-Lambrechts-Woluwe

☎ 02/218 75 30

✉ officenationaldeslocataires@gmail.com

SAMENLEVINGSOPBOUW BRUSSEL

Activiteiten op het hele grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Recht op huisvesting: woonwinkel in Kuregem, huisvestingsdienst voor daklozen, collectief spaarfonds voor eigendomsverwerving.

Henegouwenkaai 29

1080 Sint-Jans-Molenbeek

☎ 02/203 34 24

✉ info.brussel@
samenlevingsopbouwbrussel.be

🌐 www.samenlevingsopbouwbrussel.be

■ SVK'S EN OPENBARE HUISVESTING

SOCIALE VERHUURKANTOREN (SVK'S)

De Sociale Verhuurkantoren bieden kwaliteitsvolle woningen aan tegen toegankelijke huurprijzen, bij voorrang aan bevolkingsgroepen met een bescheiden inkomen. Als tegenprestatie voor een lage huurprijs garanderen ze de verhuurder dat de huurprijs betaald wordt en het goed wordt onderhouden. De lijst met SVK's is beschikbaar op de website van de federatie.

FEDERATIE VAN DE SOCIALE VERHUURKANTOREN VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST (FEDSVK)

Informatie en lijst met Brusselse SVK's.

Louizalaan 200
1050 Brussel

☎ 02/412 72 44

✉ info@fedais.be

🌐 www.fedsvk.be

HERHUISVESTINGSTOELAGE: WOONINFORMATIECENTRUM (WIC)

De herhuisvestingstoelage bestaat uit een verhuistoelage en een huurtoelage. Dit is financiële steun die bestemd is voor ofwel huurders die verhuizen omdat hun woning ongezond is, te krap is of onaangepast is voor personen met beperkte mobiliteit en senioren (in dit geval moeten ze de woning minstens een jaar lang gehuurd en bewoond hebben), ofwel voor bepaalde daklozen.

Vooruitgangsstraat 80
(Noordstation, CCN, niveau 1 ½)
1035 Brussel

☎ 0800/40 400 (gratis groen nummer)

✉ cil-wic@sprb.brussels

🌐 <http://www.huisvesting.brussels>

PORTAAL VAN BRUSSEL HUISVESTING

Alle informatie met betrekking tot huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is beschikbaar op de website:

🌐 <http://www.huisvesting.brussels>

Deze brochure is down te loaden op de website van Unia www.unia.be (rubriek “Publicaties”) en van Brussel Huisvesting www.huisvesting.brussels.

Deze brochure is toegankelijk voor blinden en slechtzienden.

Met de steun van de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Huisvesting en de Staatssecretaris van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Gelijke Kansen.

Verantwoordelijke uitgever: Arlette VERKRUYSSEN
Maart 2019

GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

BRUSSEL HUISVESTING
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

Vooruitgangsstraat 80/1 • 1035 Brussel
T +32 (0)2 204 21 11 • F +32 (0)2 204 15 58

huisvesting@gob.brussels
www.huisvesting.brussels